

POŽEŠKO PROFESIONALNO KAZALIŠTE, REPERTOAR I PUBLIKA

Vesna Vlašić

UDK: 792(091)(497.5 Požega)

Profesionalno kazalište u Požegi osnovano je 1948. godine, a ugasilo se 1956. godine. Tijekom osmogodišnjeg razdoblja izvedeno je 900 predstava, od čega 83 premijere. Stalne pozornice, osim Požege, imalo je u selima Pleternici i Ovčarama kraj Kutjeva. Uspjehu koji je kazalište postiglo, pridonio je repertoar u kojemu se u velikom dijelu podilazilo publici te tadašnjim političkim trendovima. Planirao se i uvježbavao repertoar namijenjen omladini na radnim akcijama, gimnazijalcima, gradskoj i seoskoj publici, no izvodila su se i djela koja nisu bila komercijalna. Na taj način htjelo se odgojiti publiku, često praveći kompromise, posežući za umjetnički slabijim, ali vrlo posjećenim predstavama te se tako osiguravao jedan od izvora financiranja. Analizirajući repertoar profesionalnog kazališta u Požegi u razdoblju od 1948. do 1956. pokazat će sinergiju i dvosmjernu komunikaciju: kazalište-publika, publika- kazalište.

Ključne riječi: Gradsko narodno kazalište Požega, repertoar, publika

Požega je grad kroz čiju se bogatu kulturnu povijest proteže nit življenja kroz kazalište i u kazalištu. Kazališni život stalna je sastavnica kulturnog života Požege još od davne 1715. godine. Prva predstava odigrana je 27. kolovoza te godine, ali naziv predstave nije zabilježen. Odigrana je u isusovačkom samostanu pod šatorom. Prema Tomi Matiću, 1727. godine izgrađena je kazališna dvorana tj. prostrano kazalište za đачke predstave.¹ Od tada postoji kontinuitet kazališnog života u Požegi preko putujućih kazališnih družina do Prvog dobrovoljačkog kazališta. Opstanku i razvoju kazališnog života uvelike je doprinio i niz pisaca Požežana koji su pisali i dramske tekstove (Jurković, Korajac, Tomić, Ivanošić i drugi). Iz Dobrovoljačkoga kazališnog društva 1885. godine razvija se Amatersko kazalište. U razdoblju kraja 19. stoljeća do Drugoga svjetskog rata kazališni život svodio se na povremena gostovanja većih kazališnih kuća. Za vrijeme Drugoga svjetskog rata na požeškom području djelovalo je nekoliko kazališnih grupa.

Ono što posebno intrigira jest razdoblje od 1948. do 1957. godine kada Požega ima profesionalno kazalište. Na inicijativu tadašnjeg Sindikalnog kazališta, uz veliku potporu i, mogli bismo reći, zanos Požežana ljubitelja scenske umjetnosti, Ministarstvo prosvjete 1947. godine odobrilo je osnivanje profesionalnog kazališta u Požegi. U isto vrijeme kada je tražena potpora Ministarstva, u Osijeku se održavala Smotra kulturno-umjetničkih društava Slavonije. Požeško Sindikalno kazalište nastupalo je s Nušićevim *Pokojnikom* te postiglo veliki uspjeh, a kako je u gledalištu bio i izaslanik Ministarstva prosvjete, zabilježeno je njegovo oduševljenje izvedbom. Događaj koji je uslijedio bio je iznimno važan za Požegu, gradić koji je tada brojio 12.000 stanovnika. Krenulo se odmah s prvim aktivnostima, Gradski narodni odbor osnovao je Gradsko narodno kazalište. Zaposleno je 12 glumaca te 7 članova administrativno-tehničkog osoblja. Kazalište je

¹ Tomo Matić, »Isusovačke škole u Požegi (1698.-1773.)«, *Vrela i prinosi. Zbornik za povijest isusovačkog reda u Hrvatskoj*, sv. 5, Sarajevo, 1935., str. 36-42.

svečano otvoreno 28. ožujka 1948. godine predstavom u tri čina *Odrpanci* Mateja Bora. Imenovana je Uprava kazališta koju su činili Antun Potočnik (direktor), Petar Kuvač (tajnik) te članovi Đuro Karan, Jovanka Grđan, Darinka Gvozdanović, Slavko Balog i Slavko Grabusin. Kazalište je, započinjući svoje profesionalno razdoblje, prve godine suočeno s nizom financijskih poteškoća no ubrzo iz gradske blagajne počinju stizati redovite dotacije što je uz prihode od prodanih ulaznica omogućilo sasvim pristojnu egzistenciju. Te prve godine svojega profesionalnog rada Požeško kazalište izvelo je pet premijera. Osim već spomenute izvedbe *Odrpanaca* Mateja Bora, izvedene su: *Pokojnik* Branislava Nušića, *Kralj Betajnovce* Ivana Cankara, Nušićevo *Sumnjivo lice* te Sremčev *Pop Ćira i pop Spira*. Ukupno 13 izvedbi vidjelo je 3.420 gledatelja. U kazališnoj sezoni 1948./49. postavljene su tri premijere: Miroslav Feldman, *Iz mraka*, Čehov, *Aktovke (Medvjed i Prosidba)* te James Gow i Arnaud D'Usseau, *Duboko korijenje*. Na repertoaru su bile i tri reprize. Ukupno su izvedene 33 predstave, a pogledalo ih je 13.193 posjetitelja.

Kazališna sezona 1949./50. bilježi tri reprize i pet premijera: Marin Držić, *Dundo Maroje*; Slavko Kolar, *Sedmorica u podrumu*; Jovan Sterija Popović, *Kir Janja*; Carlo Goldoni, *Krčmarica Mirandolina*; Mira Pucova, *Oganj i pepeo*. Kazališni ansambl izveo je 62 predstave i 18 gostovanja izvan matičnog kazališta. Predstave je pogledalo 16.370 gledatelja.

Kazališna sezona 1950./51. donosi 8 premijera te dvije reprize. Te godine iz Požeškog kazališta odlazi dio glumaca iz stalne postave. Igrane su Sterijina *Pokondirena tikva* te *Ljubovnici* nepoznatoga dubrovačkog autora iz 17. stoljeća, *Put u zločin* Miška Kranjeca, *Bez krivnje krivi* Aleksandra Nikolajevića Ostrovsčkog, Nušićeve komedije *Dr. i Običan čovjek*, *O stanu se radi* Drage Gervaisa te dječji igrokaz *Ivica i Marica* Anmanda Alligera. Izvedeno je 98 predstava i 29 gostovanja. Svemu je nazočilo 28.822 posjetitelja.

Sezona 1951./52. postavlja 8 premijera te tri reprizne predstave. Premijerno su izvedeni Molièreov *Umišljeni bolesnik*, *Objetnica* Stjepana

Pavičića, *Crkveni miš* Lászla Fodora, Nušićeva *Protekcija*, *Ulični svirači* Paula Schureka, *Mećava* Pere Budaka, Racineov *Britanik* i *Porodica Blo* Ljubinke Bobić. Te godine kazalište bilježi rekordan broj izvedenih predstava 102, a ostvareno je 41 gostovanje. Predstave je pogledalo 27.220 gledatelja.

U kazališnoj sezoni 1952./53. prikazano je 90 predstava i premijerno izvedeno 12 kazališnih komada: *Dva tuceta crvenih ruža* Alda De Benedettija, Hadžićeva *Dosadna komedija*, *U pozadini* Miroslava Feldmana, *Mrtvi ne plaćaju porez* Nicole Manzarija, *Čvor* Petra Petrovića Pecije, Budakovo *Klupko*, *Sveti plamen* Williama Somerseta Maughama, *Priča i zbilja* Zlate Kolarić-Kišur, Gogoljeva *Ženidba*, *Amerikanska jahta u splitskoj luci* Milana Begovića te smiješnica *Andro Stitikeca*. U proljeće 1953. godine kazalište mijenja naziv u Narodno kazalište Slavonska Požega. Direktor kazališta je Petar Kuvač. U kazalištu je zaposlen (honorarno) redatelj Marijan Štetić, a glumački ansambl čine: Andrija Ivančević, Antun Potočnik, Ivan (Ico) Tomljenović, Rudolf Tomac, Radoslav Špicmiler, Ankica Beretovac, Darinka Gvozdanović, Slavica Horvat, Ružica Lorković i Evica Martinčić, šaptač Josip Urban i inspicijent Franjo Horvat. Osim stalnog profesionalnog glumačkog ansambla u petogodišnjem razdoblju o kojemu je bilo riječi nastupali su i amateri: 1948. godine Mirka Vincijanović, Ljuban Milošević, Antun Kovaček, Milorad Gvozdanović, Dragutin Majer, Danica Martinov, Mira Bašić i Antun Vulić; 1949. Lila Tomljanović (Stojanović), Zdravka Papić, Emica Crljen, Antun Sloboda, Anita Mićović i Slavica Vuković; 1950./51. Ivan Cigić, Ivan Mirković, Melita Puss, Karlo Paznoht, Milan Orlović, Melita Mojaš, Hedviga Horvat, Branislav Kindl, Đurđica Ivančević, Envera Trčalo, Mihajlo Meleš; za glazbu bio je zadužen Branko Kršnjavi, za scenografiju Stjepan Šnobl, a za kostime Jaroslav Tauber i Branko Dvoraček.

Pet godina rada kazališta u Požegi, od 1948. do 1953. godine, možemo okarakterizirati ujedno i najplodnijim razdobljem. Odigrano je 38 premijera, 398 repriza pred 109.325 gledatelja. Ovakav uspjeh o kojemu svjedoče

iznesene brojke govori o dobroj organizaciji kazališnog rada, uspješnom profesionalnom ansamblu i isto tako aktivnim amaterima. Nesumljiva je, osim kadrovske, i dobra materijalna situacija. Podaci govore kako je kazalište 1953. godine dobilo 10 % sredstava od ukupnog gradskog proračuna ili preko 25 % mase sredstava planiranih za prosvjetu i kulturu. No, idealna situacija nije dugo trajala, do naznake prvih poteškoća dolazi 1954. godine. One se najprije osjećaju u kadrovskoj politici. Odlaze redatelj Marijan Štetić te glumci Darinka Gvozdanović, Ankica Beretovac i Rudolf Tomac, a dolaze umjesto njih tada manje poznati glumci Elizabeta Pišpek iz Zadra, Luka Kolompar iz Sombora i Mustafa Kapetanović iz Tuzle. Odlaskom profesionalnog redatelja zaključeno je kako kazalište neće upošljavati redatelje nego će honorarno svaku predstavu režirati drugi redatelj kao gost. Ukazuje se i potreba za velikim financijskim ulaganjima u adaptaciju zgrade kazališta, počinje se osjećati i nestašica novca u gradskoj blagajni, a istovremeno se na republičkom nivou počinje raspravljati o ukidanju profesionalnog kazališta u Požegi, odnosno o svrsi njegova opstanka. Bez obzira na sve navedeno, te je godine kazališna sezona itekako plodna. Postavljeno je 12 premijera, odigrano 120 predstava (27 izvan Požege) pred 33.670 gledatelja. Izvedene su premijere: *Kvej-Lan* (Rabadanova režija vlastite dramatizacije romana *Istočni vjetar – zapadni vjetar* Pearl Buck), Držićev *Tripče de Utolče* (redatelji Rade Špicmiler i Autun Potočnik), *Ljudi bez vida* Josipa Kulundžića (redatelj Špicmiler), *Moja beba* Margaret Mayo (redateljica Ružica Lorković), *Svadbeni put bez muža* Lea Lenza (redatelj Potočnik), *Junak i vojnik* Georgea Bernarda Shawa (redatelj Vid Fijan iz Zagreba), *Jedan inspektor u kući Berling* Johna Boyntona Priestleya (redatelj Ivan Tomljenović), Dobričaninov *Zajednički stan* (redatelj Fijan), *Tri lopova* Umberta Notarija (redatelj Ivan Marton iz Osijeka), Ivakićeve *Inoče* (redatelj Emil Karasek) te *Narodni motivi na požeškoj sceni* (redatelj Karasek). Prema dostupnim podacima, sve navedene predstave odigrane su sa standardnom glumačkom postavom uz manji broj amatera. U kazalištu

se igraju tri do četiri predstave tjedno, a raspored predstava redovito se objavljuje u *Požeškom listu*.

U kazališnoj sezoni 1954./55. ponovno dolazi do kadrovskih promjena. Odlaze glumci Ružica Lorković i Ivan Tomljenović, a dolaze Franjo Alvađ iz Donjeg Miholjca i Ana Kramarić iz Siska. Za redatelja je angažiran Dražen Grünwald iz Varaždina. Uprava kazališta planirala je postaviti 10 premijera, no zbog rasprava o kvaliteti predstava postavljeno ih je manje: Kalman Mesarić, *Gospodsko dijete* (redatelj Špicmiler); Norman Krasna, *Draga Ruth!* (redatelj Grünwald); Milan Ogrizović, *Hasanaginica* (redatelj Grünwald); Mladen Širola, *Dugonja, Vidonja i Trbonja*; Georges Rolland, *Obrađujmo u miru naše bašče* (redatelj Grünwald); Branislav Nušić, *Ožalošćena porodica* (redatelj Potočnik); Fadil Hadžić, *Svi smo mi samo ljudi* (redatelj Grünwald); Ruža Lucija Petelin, *Mališan, suncem obasjani* (redateljica Evica Martinčić) i Brandon Thomas, *Charleyeva tetka*. U toj kazališnoj sezoni odigrano je 114 predstava, od čega 26 na gostovanjima. Zanimljivo je kako je *Hasanaginica* odigrana 37 puta, što je rekord jedne predstave u dotadašnjim kazališnim sezonama. Broj gledatelja nije zabilježen. Ponovno dolazi do kadrovskih promjena. Redatelj Grünwald odlazi u Zagrebačko dramsko kazalište, glumica Evica Martinčić u Sisak, a Franjo i Slavica Horvat u Osijek. Ostavku daje i direktor Kazališta Andrija Ivančević te je umjesto njega izabran Josip Urban.

Sezona 1955./56. donosi burna događanja i promjene. Nepunu godinu nakon izbora, direktor Josip Urban je smijenjen, a na njegovo je mjesto u proljeće 1956. postavljen Antun Potočnik. Na sve strane u gradskim tijelima i medijima raspravlja se o učestalom odlasku glumaca i redatelja te o sve slabijem repertoaru. Financijska podrška još uvijek nije izostala, no navješćuju se značajne promjene. Prema najavama i kritikama objavljenima u *Požeškom listu* dade se iščitati kako je odigrano 68 predstava i realizirano oko 26 gostovanja. Postavljeno je 10 premijera od kojih su dvije dječje predstave: *Sto minuta smijeha*; Anton Hamik, *Prodani dedek* (redatelj Špicmiler); Mirko Božić, *Povlačenje* (redatelj Potočnik); Radivoje

Dukić, *Bijeli jelen* (dramatizacija Nazorove priče, redatelj Petar Kuvač); Johann Wolfgang Goethe, *Ifigenija na Tauridi* (redateljica gošća Vesna Ivković); Alexandre Dumas, sin, *Slučaj gosp. Alfonsa*; Emmanuel Roblès, *Monserat* (redatelj Potočnik); Jovan Sterija Popović, *Laža i paralaža*; Franz Arnold i Ernst Bach, *Hura, sinčić je došao!*; Rajko Stojadinović, *Rođak iz Amerike* (redatelj Potočnik).

Kazališna sezona 1956./57. počinje financijskim problemima. Nema točnih podataka o broju predstava koje su igrane u zadnjoj sezoni profesionalnog kazališta, a prema dostupnim podacima, održano je pet premijera: *Ljudi* Velimira Subotića (redatelj Mustafa Kapetanović), *3:1* Petra Petrovića Pecije, *Zašto da se (ne) ženimo?* Hansa Schuberta, *Putnik bez karte* Sándora Lestyána (redatelj Potočnik) i *Nasilno useljavanje* Arnolda i Bacha (redatelj Kapetanović).

Kazališni repertoar činili su klasici, komadi koji su prikazivali suvremenu stvarnost, komadi zavičajnika te zabavni komadi. Time se prvenstveno htjelo publiku kontinuirano upoznati s djelima svjetskih klasika, ali i klasika naše kulturne baštine no na repertoaru su našla mjesto djela manje umjetničke vrijednosti namijenjena manje zahtjevnoj publici, isključivo zbog financijskog učinka. Bilo je naravno mnogo onih koji na uvođenje zabavnih komada u repertoar nisu gledali blagonaklono:

»Kazališna uprava u posljednje vrijeme se sve više orijentira na prikazivanje komedija. Tako postupa s najmanje rizika. Ne žale za utrošenim novcem i vremenom. Voljni su štošta progledati kroz prste. No pitanje je, da li je takva repertoarna politika ispravna? To je u neku ruku put linijom manjeg otpora. Pri tome se ispušta iz vida osnovna svrha svakog kazališta: razvijanje umjetničkog ukusa publike. Potpun uspjeh se može postići jedino prikazivanjem visokokvalitetnih komada, koji pored scenskih odlika imaju i literarnu vrijednost. Na njima i glumci bolje unapređuju svoje stvaralačke mogućnosti. Tome mnogo ne služe tzv. laki komadi bez veće vrijednosti.«²

² *Požeški list*, 18. veljače 1954., str. 2.

Kako bi privuklo što više gledatelja, kazalište se prilagođavalo različitoj publici »jer kazališno angažiranje uvijek djeluje u dva pravca. Dakle, najprije se kazališne publike moraju povezati s glumcima (a neizravno i s ostalima iza pozornice), a kazališni umjetnici moraju se povezati s gledateljima da bi izvedbena komunikacija mogla učinkovito opstati.«³ Možda najbolje o potrebama većeg dijela publike i emocionalnom sudjelovanju govori rečenica koja se iz gledališta čula nakon predstave *Moja beba*: »Zahvalan sam svakom tko me nasmije!⁴ No i reagiranje publike je bilo dvojako: »Dok oni koji traže komediju samo radi zabave, odlaze s drugih predstava nezadovoljni, drugi koji traže simboliku poruke plješću autoru, redatelju i glumcima.«⁵ Predstave su se davale za građanstvo, za seosko stanovništvo na pozornicama u Ovčarama (selo pored Kutjeva) i Pleternici, kolektive iz radnih organizacija, učenike i vojnike. Požeško kazalište je među prvima davalo i predstave namijenjene omladini na gradilištu dionice autoceste Županja–Vinkovci. Tada su izvedene četiri jednočinke: *Medvjed* i *Prosidba* Antona Pavloviča Čehova te *Zelena grana* i *Budala* Volodimira Oleksijoviča Suhodoljskog. Osim predstava, 6 požeških profesionalaca (koliko je tada brojio ansambl) izvelo je nekoliko recitacija te su održana predavanja o dramskoj umjetnosti. Predstave su se izvodile na improviziranim pozornicama na samim radilištima, a gradili su ih glumci. Tada je zapisano:

Rano smo se ustajali, spakovali našu garderobu i rekvizite i selili od logora do logora. Odmah po dolasku skupljali smo materijal i gradili pozornicu na kojoj ćemo poslijepodne i navečer nastupati. Popodne predstava, jedna, dvije već prema broju omladinaca i njihovom rasporedu rada [...] Premda smo bili zauzeti predstavama i radom na

³ McConachie, Bruce, *Engaging Audiences: A Cognitive Approach to Spectating in the Theatre*, Palgrave Macmillan, New York, 2008., str. 1.

⁴ *Požeški list*, 18. veljače 1954., str. 2.

⁵ *Požeški list*, 27. siječnja 1955.

izgradnji pozornice, sve slobodno vrijeme smo provodili u nastavku vježbanja drame »Duboko korijenje«. Sjeli bi negdje u prirodi, na nekom šumskom proplanku, pored Bosuta ili na neku livadu i vježbali [...] Poslije 15 dana boravka na autoputu rastali smo se od vrijednih omladinaca davši im 11 predstava pred preko 10.000 gledalaca, ponosni da smo mi među prvim kulturnim radnicima pridonijeli svoj udio ovom velebnom djelu naše omladine.⁶

Već je spomenuto kako su se predstave davale redovito seoskom stanovništvu u Pleternici i Ovčarama. U tim mjestima nalazile su se kvalitetne dvorane, ali ipak s nešto manjim dimenzijama pozornice te je bilo moguće veći dio repertoara na njima izvoditi. Podaci govore o velikom interesu gledatelja te kako publika u manjim mjestima pokazuje zahvalnost, cijeni što ima priliku pogledati predstave s istom scenografijom i kostimografijom kao na pozornici u Požegi. U spomenutim selima publika je uvijek toplo i srdačno primala glumce:

[...] publika tih mjesta osjeti zanos kojim je predstava prožeta. Najbolja je nagrada kolektivu kazališta, što ta mjesta požuruju ponovna gostovanja, a traže i njegovo produljivanje. Ovim smo uvjereni, da je ne samo uspostavljen kontakt između pozornice i publike, nego da je izvršena i veća stvar: da smo privukli publiku u kazalište i da smo je na nj privikli.⁷

Publika je hrlila u kazalište i to prije svega možemo promatrati kao kulturni fenomen. Publika je u seoskim sredinama uglavnom regrutirana iz nižih društvenih slojeva, no kako je vrijeme prolazilo, imamo publiku koja koncentrirano prati predstave. Odgajati je trebalo i građanstvo kao

⁶ *Povodom 5-godišnjice Kazališta Požega* [brošura], Požega, 1953., str. 7.

⁷ Isto, str. 10.

kazališnu publiku. U članku objavljenom nakon premijere drame Josipa Kulundžića *Ljudi bez vida*, zapisano je:

*Evica Martinčić s mnogo istinske emocije, dirljivo i plastično, oživjela je lik Jerkove žene Vande i dala mu potrebne ljudske akcente. I upravo je nerazumljivo, da je nekolicina gledatelja u najtragičnijim mjestima nalazila komiku i neumjesnim smijehom razbijala finu atmosferu predstave.*⁸

Općenito možemo kazati kako je kazališna publika dio dinamičnog procesa, dio dvosmjerne interakcije te dok god se požeško kazalište na razini repertoara prilagođavalo promjenama, nije se uočavao problem krize gledatelja. Publika na koju je kazalište između ostaloga ciljalo bila je učenička populacija. No, tu stvari nisu bile idealne. Događao se paradoks, dok su učenici iz Poljoprivrednog tehnikuma (učenici koji su u odgojnom procesu postizali lošije rezultate) redovito i u velikom broju gledali predstave njima namijenjene, s učenicima Gimnazije to nije bio slučaj. Sve to urodilo je polemičkim člancima između Uprave Kazališta i ravnatelja Gimnazije. Uprava ističe problem slabe posjećenosti predstava organiziranih za gimnazijalce, koje su sve redom vrijedna književna djela i mnoga dio obvezne lektire:

Direktor Gimnazije nekoliko je puta, čak i pred Savjetom za prosvjetu, obećao omogućiti dvije predstave svakog komada, međutim kada se predloži održavanje tih predstava, navode se svi mogući razlozi da do predstave ne dođe. Još se nije dogodilo da predstava za đake drugih škola nije bila skoro potpuno rasprodana. Prema izjavi direktora đaci nemaju novaca, od njih se traži kupovina raznih omladinskih listova, brošura itd. Smatramo da to nije i ne može biti razlog da đaci ne idu u kazalište. Tvrdnja direktora da đaci nemaju novaca neopravdana je

⁸ *Požeški list*, 19. prosinca 1953., str. 3.

jer u isto vrijeme daci upravo razgrabe kino ulaznice za neki kauboj-ski ili kriminalni film, premda ulaznica kazališta nije ništa skuplja od kino ulaznice.⁹

Ravnatelj Gimnazije odgovara na prozivanje Uprave Kazališta pri-mjedbama na repertoar:

Ja sam teško pristao na tu predstavu, jer stavljanje »Svadbenog puta bez muža« na repertoar đачke predstave nije bilo uvjetovano nekim motivima odgojno-obrazovnog karaktera, ni etičkim ni estetskim potre-bama u formiranju bilo književnog ukusa, bilo društveno-političkog lika suvremenog đака, na što sada uprava aludira s imenima Shawa, Priestleya i Begovića [...] Ne odbijamo da idemo u kazalište na dobre predstave, ali sve u svoje vrijeme, imajući naročito pred očima ma-terijalne mogućnosti svojih učenika koje treba savjesno disponirati, da bi svi oblici obrazovanja došli do izražaja i pripomogli formiranju budućeg građanina ove zemlje.¹⁰

U *Požeškom listu*, ali i među najširim slojevima publike, raspravlja se o opadanju kvalitete predstava i loše sastavljenom repertoaru. Na sjednici Savjeta za prosvjetu smanjuje se iznos sredstava namijenjen kazalištu, odo-bravaju se sredstva za rad dvaju profesionalnih glumaca i dvoje tehničara. U jesen 1957. godine sve su glasniji prijedlozi o ukidanju profesionalnog kazališta, a kako su financijska sredstva sve veći problem, ne donosi se niti plan repertoara. U *Požeškom listu* od 7. ožujka 1957. godine objavljen je članak pod naslovom »Odluka, Požega bez kazališta«, u kojemu čitamo:

Osim toga, zbog nedovoljnih sredstava koja su predviđena društvenim planom i budžetom, NO općine je pristupio davanju otkaza direktoru Narodnog kazališta u Požegi. Prestanak radnog odnosa smatra se 1.

⁹ *Požeški list*, 22. travnja 1954., str. 3.

¹⁰ *Požeški list*, 6. svibnja 1954., str. 4.

kolovoza, a direktor kazališta je dužan da dade otkaze glumcima i ostalom osoblju, kako je to predviđeno Uredbom o radnim odnosima umjetnika i pomoćnog osoblja. No, odbornici su se teško odlučili na glasanje s obzirom da Narodno kazalište djeluje već deset godina, ne samo u gradu, nego je poznato sa svojim gostovanjima i u drugim gradovima. Premda je usvojen otkaz to ipak nije usmjereno na likvidaciju Narodnog kazališta. Još ima izgleda da se nađe izlaz iz takve situacije. Kazalište će vjerojatno i dalje raditi sa smanjenim profesionalnim osobljem u drugoj polovici godine, ali će svakako o tome odlučiti NO općine nakon odobrenja društvenog plana i budžeta. Otkazima se prišlo zbog toga jer je otkazni rok umjetnika 1. ožujka, a traje šest mjeseci. NO u protivnom ne bi mogao dati otkaz do 1. ožujka 1958. godine, a požeška komuna još ne zna hoće li biti prema svom odobrenom budžetu u mogućnosti držati profesionalno kazalište.¹¹

Odluka se kasnije po medijima obrazlagala činjenicom kako je kazalište u desetogodišnjem djelovanju dobilo 23,5 milijuna dinara što nije opravdalo kvalitetom predstava. Ta tvrdnja ne stoji pogotovo ako se osvrnemo posebice na prvih pet godina djelovanja profesionalnog kazališta, broj odigranih predstava, broj gledatelja te kritičke osvrte nakon premijernih izvedbi.

Na početku sezone 1957./58. osniva se Amatersko kazalište pa time završava razdoblje djelovanja profesionalnog kazališta u Požegi. U pet zlatnih kazališnih godina te ostalih nešto manje uspješnih, možemo govoriti o egzaktnom i impozantnom broju gledatelja jer publike kazališta ne postoje same po sebi, ne postoje po samoj prirodi stvari, publike se nužno stvaraju.¹² Zahvaljujući kulturnoj i repertoarnoj politici kazališta, stvorena

¹¹ *Požeški list*, 7. ožujka 1957., str. 1.

¹² Vidi: Darko Lukić (2009), »Cijeli svijet su publike. Stanje istraživanja publika u suvremenoj zapadnjačkoj teatrologiji«, *Kazalište*, god. XII, br. 39/40, str. 24-45.

je publika koja je u interakciji s kazalištem opravdala postojanje profesionalnog kazališta u Požegi, a ono se, nakon što je ugašeno, godinama nije izdiglo iznad razine amaterizma. Posljednjeg desetljeća u Požegi događaju se vlastite kazališne produkcije s profesionalnim glumcima što daje nadu u novu budućnost kazališta u Požegi.

THE CITY THEATRE IN POŽEGA, REPERTOIRE AND THE AUDIENCE

Abstract

Professional Theatre in Požega was established in 1948, and went under in 1956. During the 8-year period, there have been 900 performances including 83 premieres. Permanent theatre stages were also located in villages Pleternica and Ovčare near Kutjevo. Carefully chosen repertoire, which mostly met the needs of the audience and political trends at the time, contributed to the theatre's success. Repertoire was planned and rehearsed for the young people involved in public works, high school students, citizens and villagers, but there were some shows off the main-stream. Operating this way, Theatre was aimed to educate the audience frequently making compromises; reaching for less artistic, but highly popular shows and that was also one way to ensure funding. The analysis of the repertoire of professional City Theatre Theatre in Požega in the period 1948 – 1956 will show synergy and a two-way communication: theatre-audience; audience-theatre.

Key words: City Theatre Požega, repertoire, audience